

Stetsenko N.N.

COMMUNICATIVE COMPETENCE AS A COMPONENT OF VOCATIONAL TRAINING
OF THE MODERN SPECIALIST

In article questions of formation of communicative competence as an important component of vocational training of specialists in system of the higher education of Ukraine are considered. The maintenance of the basic concepts «competence», «professional competence», «communicative competence» is analysed. Different approaches to definition of the main characteristic of communicative competence, its component structure are reflected. Communicative competence is considered as ability to establish and support necessary contacts with people. Include a certain set of knowledge, skills which provide effective implementation of communicative process in structure of communicative competence. Communicative competence is not only existence of knowledge, skills, but also readiness, their adequate and effective use in direct professional activity. Communicative competence has standard character, includes norms and rules of communicative behavior in society, is the personal characteristic of future expert in which also the student's orientation on performance of future professional tasks and its relation to the chosen profession, to itself and like interaction with other people is displayed.

It is defined that process of formation of communicative competence of students of a higher educational institution needs to be carried out on the basis of integration all-professional and special subjects, with use of interactive technologies and introductions of a special course of the corresponding contents.

Keywords: competence, professional competence, communicative competence.

УДК 378.1

Федченко Ю. О.*

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАГІСТРАНТІВ
ПЕДАГОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОРОЗВИТКУ
У ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ

Стаття присвячена дослідженню теоретичних основ проблеми формування готовності до професійного саморозвитку магістрантів педагогічного профілю під час навчання у вищих навчальних закладах. Виокремлено сутнісну характеристику понять «готовність до професійного саморозвитку», «професійна ідентичність», «професійна самоідентифікація». Розглянуто проблему особистісного та професійного саморозвитку магістрантів педагогічного профілю, з урахуванням особливостей, в умовах переходу до динамічної ступеневої підготовки фахівців, запровадження сучасних підходів до інтеграції вищої освіти і науки у процесі підготовки магістрів. Розглянуто підходи щодо умов формування готовності до професійного саморозвитку у ВНЗ.

Ключові слова: професійний саморозвиток, професійне самовизначення, самоактуалізація, самодетермінація, саморефлексія, педагогічна ідентичність, професійна самоідентифікація, самоаналіз, самоконтроль, самовизначення, самомотивація.

Професійне становлення магістранта педагогічного профілю передбачає складний багатовекторний і багатоаспектний процес розвитку і саморозвитку його особистості: розумової активності, здатності аналізувати, прагнення здобувати знання, що є необхідним для виконання професійної діяльності. Завдяки таким якостям формується компетентність професіонала, здатного функціонувати у непростих сучасних умовах. Дослідники відзначають, що зміст навчально-виховного педагогічного процесу передбачає не лише набуття готових знань, придатних для застосування у діяльності за ustalеними стандартами, а й досвід набуття знань інноваційного характеру і професійного саморозвитку.

Професійне становлення майбутнього фахівця передбачає формування у нього здатності до професійного саморозвитку, професійного планування і прогнозування.

© Федченко Ю. О.

Така здатність полегшує оволодіння професійними знаннями, мотивує на досягнення бажаного результату. Готовність до професійного саморозвитку дозволяє орієнтуватися у розмаїтті наукових напрямів та інноваційних технологій педагогічної діяльності, формує навички планування та прогнозування розвитку освітніх ситуацій та оволодіння прийомами навчання педагогічних дисциплін. Професійний саморозвиток тісно пов'язаний з процесом професійної самоідентифікації і є рушійною силою у досягненні особистістю професійної ідентичності.

Теоретичними джерелами у дослідженні процесу формування готовності магістрантів педагогічного профілю у вищих навчальних закладах стали наукові доробки вчених акмеологічної теорії формування професіоналізму особистості й діяльності педагога Б. Ананьєва, І. Багаєвої, Є. Богданова, А. Маркової, Л. Мітіної, Н. Кузьміної, А. Реан та ін.; наукові засади формування готовності до професійно-педагогічної діяльності досліджувалися такими вченими як О. Божович, О. Леонтєв, Г. Олпорт, С. Рубінштейн, Д. Узнадзе та інші; концептуальні засади професійно-педагогічної підготовки викладачів, зокрема вищих навчальних закладів висвітлено завдяки працям О. Антонова, С. Гончаренка, О. Гури, О. Дубанесюк, Н. Кухарева, Л. Макарової, Г. Матушанського, О. Мороза, В. Соніна, Б. Степанишина, Г. Хозяїнова, О. Щербакова, В. Юрченка та інші; теоретико-методологічні положення педагогіки щодо процесу формування готовності до професійно-педагогічної діяльності вивчалися В. Адольфом, Л. Анциферовою, К. Дурай-Новаковою, М. Д'яченко, І. Зимнею, С. Івановою, Н. Ільїною, І. Ісаєвою, І. Кандибович, Н. Кузьміною, З. Курлянд, О. Міщенко, В. М'ясищевим, В. Сластьоніним, Є. Шияном, В. Ядовим та іншими; положення психолого-педагогічних наук щодо особливості формування мотивації до професійно-педагогічної діяльності тали предметом досліджень у працях таких вчених як М. Альберт, В. Асеев, Л. Божович, В. Вілюнас, А. Ковальов, В. Леонтєв, Б. Ломов, К. Мадсен А. Маркова, М. Мескон, О. Наумов, Н. Нікітіна, І. Підласий, Д. Фреєр, Х. Хекхаузен, Ф. Хедоурі, О. Чернікова.

Мета статті – дослідити особливості процесу формування готовності до професійного саморозвитку магістрантів педагогічного профілю у вищих навчальних закладах.

Сучасна науково-технічна революція зробила потребу в освіті масовою. Рівень освіти є не тільки наслідком, а й необхідною умовою науково-технічного прогресу. Освіта – це водночас і процес, і результат завершеного навчання (наприклад середнього, базового, вищого). І. Зязюн підкреслює, що: «Смисл і ціль освіти – людина у постійному розвитку, її духовне становлення, гармонізація її відносин із собою та іншими людьми, зі світом. Система освіти створюється для людини, функціонує і розвивається в її інтересах, слугує повноцінному розвитку особистості і в ідеалі її призначення – щастя людини» [3, с. 199]. Студентство – найкультурніша частина молоді у всіх країнах, яка є важливим джерелом відтворення молоді у суспільстві. Студент у перекладі з латинської означає «той, що сумлінно працює», «той, хто прагне знання».

За визначенням А. Власенко «студентство – це особлива соціальна група» [1, с. 10], Т. Іщенко акцентує увагу на тому факті, що студентство – особлива група суспільства, резерв інтелігенції – об'єднує в своїх рядах молодих людей приблизно однакового віку, освітнього рівня – представників всіх класів, соціальних шарів і груп населення [4, с. 143].

Виховання студентської молоді у вищій школі найтіснішим чином пов'язана з урахуванням у педагогічному процесі особливостей студентського віку. Рамки цього вікового періоду у психології чітко не визначені і коливаються у межах від 17 до 25 років. Але слід враховувати той факт, що вікові рамки студентства дещо змінилися у бік збільшення віку студентів. Це пов'язано з інтеграцією України у європейський освітній простір і зумовлено неперервним навчанням і постійним особистісним і професійним саморозвитком майбутніх фахівців, з метою забезпечення гідного рівня конкурентоспроможності на ринку праці.

Що ж стосується магістрантів, у тому числі магістрантів педагогічного профілю, то слід відмітити той факт, що вони є дорослими людьми (вік понад 21 рік). Певна частина студентів має вже одну повну вищу освіту, навчаючись у магістратурі вони прагнуть здобути другу і, навіть, з іншої спеціальності. Тому, характерною рисою цієї категорії студентів – є відносна сформованість життєвих планів. Таким чином магістрантам притаманна певна готовність до навчання. Готовність магістрантів до майбутньої педагогічної діяльності у вищій школі, насамперед, пов'язана зі ставленням до оволодіння педагогічними знаннями.

Як соціальна група студентство, у тому числі магістри педагогічного профілю, функціонує у системі вищої освіти, виступає як об'єкт виробництва, предметом якого є не річ, а сама людина, особистість. Тому головною формою виробництва є навчально-освітня діяльність. Процес підготовки фахівця з вищою освітою становить багатоаспектну систему, основними функціями якої є: продукування наукових знань – наукові дослідження, розробка нових навчальних дисциплін, освітніх програм, науково методичного супроводу; передання знань – навчальний процес у різноманітних формах, методів, засобів і освітніх технологій; поширення знань – видання навчальних посібників, наукових монографій, статей, тез; формування у того, хто навчається, уміння й усвідомлення необхідності навчатися впродовж всього життя.

Наявність позитивної мотивації сприяє психолого-педагогічному розвитку особистості, а це, у свою чергу, підвищує дієвість процесу формування готовності до загального і професійного саморозвитку, який спрямований на розвиток та задоволення пізнавальної потреби в опануванні зазначеної системи знань, умінь і навичок. Це передбачає прийняття магістрантами педагогічного профілю самостійних рішень, створення необхідних умов впливу на самодетермінацію і на становлення професійної самоідентифікації, формування позитивної мотивації до особистісного і професійного саморозвитку, використання ефективних методів підготовки до майбутньої професійної діяльності в умовах навчання у вищих навчальних закладах. Сутність підготовки фахівця полягає у формуванні у нього системи знань і якостей особистості, необхідних для виконання різних функцій професійної діяльності. Адже професійний розвиток (зокрема саморозвиток) тісно пов'язаний з особистісним розвитком. У цьому контексті актуальною є проблема створення умов для професійного саморозвитку майбутніх фахівців.

Ефективність процесу самовизначення майбутнього педагога багато у чому залежить від внутрішньої позиції, ставлення магістранта до педагогічної діяльності, тобто вмотивованості цієї діяльності. Провідним мотивом виступає потреба у педагогічній діяльності, яка, на думку В. Сластьоніна, є рушійною силою професійно-педагогічних якостей, передумовою готовності до особистісного і професійного саморозвитку [10].

Дослідження свідчать, що успішність процесу самовизначення магістрів педагогічного профілю у вищих навчальних закладах неможлива без цілеспрямованої роботи з формування професійних мотивів. Розвиток професійної мотивації означає не внесення у особистість готових мотивів, а створення таких умов, у яких бажані мотиви формувалися б на підставі минулого досвіду, індивідуальності, внутрішніх потреб самого магістранта. Якісним показником процесу становлення суб'єктності людини є її цілеспрямований саморозвиток у тому числі і професійний саморозвиток. Важливого значення при формуванні готовності до професійного саморозвитку магістрантів педагогічного профілю у вищих навчальних закладах набуває здатність до самостійних кроків у прийнятті тих чи інших рішень.

Самодетермінація – це здатність людини вибирати і мати власний вибір, здатність самостійного вибору напрямку саморозвитку. Самодетермінацію вважають основною вродженою схильністю, яка веде організм до залученості у поведінку, що зацікавлює і спонукає до дії, яка зазвичай має переваги для розвитку умінь здійснювати гнучку взаємодію із соціальним середовищем [7]. Така внутрішньо вмотивована форма

активності забезпечує свою власну нагороду у вигляді збудження, інтересу і насолоди, які її супроводжують. Нагородою є високий рівень зовнішньої оцінки і самооцінки загального і професійного саморозвитку. Емпіричними критеріями самодетермінації магістрантів педагогічного профілю є такі її прояви, як спонтанність і креативність, інтерес. Відчуття себе вільним призводить до розуміння особистісної значимості, як причини дії, почуття, відчуття. Це супроводжується психолінгвістичними індикаторами, а саме – переважанням у мові дієслів «хочу» над «повинен» [13]. Самодетермінація протиставляється детермінації – впливу на поведінку людини інших, зовнішніх для людини сил. Існує зв'язок між рівнем самодетермінації і ефективністю діяльності: у ситуації, коли є наявним зовнішній контроль з мінімальною можливістю прийняття самостійного рішення, студенти-магістранти демонструватимуть незначну ефективність саморозвивальної навчальної діяльності, а в ситуації відсутності зовнішнього контролю з максимальною можливістю прийняття власного самостійного рішення, ефективність процесу самонавчання і саморозвитку зростатиме.

Наряду з самодетермінацією важливу роль у формуванні готовності до професійного саморозвитку магістрантів педагогічного профілю відіграє професійна ідентичність, яка досягається шляхом самоідентифікації магістрантів педагогічного профілю під час навчання у магістратурі вищих навчальних закладів.

Професійна ідентичність – це прийняття індивідом професійних ціннісних позицій, санкціонованих у даному професійному просторі [8]. У ній задіяні ціннісні елементи (мотиваційні механізми), а також емоційні – вербальні характеристики. Іншими словами, досягнення професійної ідентичності відбувається за допомогою рефлексії й самооцінки відносин зовнішнього й внутрішнього світу. Становлення професійної ідентичності – це досягнення професіоналізації, опосередковане тривалим і поетапним розвитком індивіда. Спочатку – це етап навчання, під час якого відбувається накопичення досвіду і теоретичних знань. Наступним етапом процесу є етап професіоналізації, коли магістрант спостерігає, засвоює і представляє себе і свою майбутню професію. Наступний етап – це етап саморефлексії, під час якого відбувається усвідомлення індивідом реального стану справ, прийняття або неприйняття себе як професіонала.

Згідно з поглядами вчених, ідентичність – це результат взаємодії самоідентифікації особистості та ідентифікації ззовні. Побудова професійної ідентичності – це створення власної моделі професійної поведінки, що має такі властивості: мінлива протягом людського життя; достатньо тривала для реалізації на практиці [2].

Самоідентифікація магістранта щодо його майбутньої професії передбачає цілеспрямоване, самовмотивоване, організоване самопізнання, самоаналіз і самовизначення, як це показано на рис. 1.

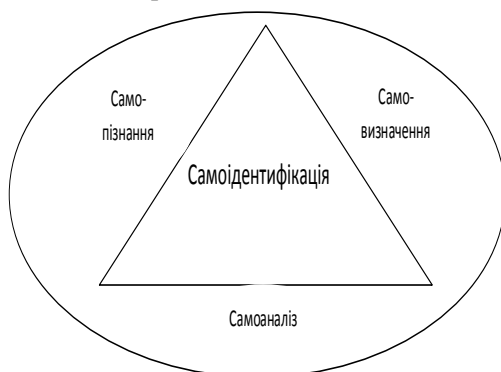

Рис. 1. Трикутник професійної самоідентифікації особистості

Для наочності і кращого розуміння, розкриємо сутність цих понять. Самопізнання – це своєрідний механізм пізнавальної діяльності людини, в основі якого лежить процес рефлексії. Процес самопізнання вимагає від суб'єкта значних зусиль, невпинної праці

над собою, дозволяє відкрити себе, виявити свої позитивні якості, можливості та задатки, які потім шляхом самовиховання людина зможе перетворити в здібності, а талант – у стійку рису характеру [11]. Самопізнання називають процесом дослідження і пізнання самого себе.

Самоаналіз – співставлення прийнятого плану самовиховання з реальністю, результатами діяльності, встановлення їх невідповідності та внесення необхідної корекції для досягнення наміченого, пошук причин відхилень тощо [12].

Самовизначення – визначення себе щодо вироблених у суспільстві і усвідомлено прийнятих людиною критеріїв становлення особистості та подальша реалізація себе на основі цих критеріїв. Його структурними елементами є різновиди самовизначення (особистісне та професійне), які постійно взаємодіють. Особистісне самовизначення формується раніше за професійне. На основі особистісного самовизначення складаються вимоги до професії. Рушійною силою самовизначення особистості є розв'язання протиріччя між: «хочу» – «можу» – «є» – «ти зобов'язаний», що трансформуються в «я зобов'язаний, інакше не можу». Самовизначення – свідомий акт вияву й утвердження особистістю власної позиції в проблемних ситуаціях. Особливою формою самовизначення особистості є професійне самовизначення. Професійне самовизначення – це складний динамічний процес орієнтації особистості у професійно-трудоному середовищі, розвитку та самореалізації духовних і фізичних можливостей, формування адекватних професійних намірів і планів, реалістичного образу себе, як професіонала [9].

Сучасне розуміння професійного самовизначення охоплює проблеми взаємозв'язку професійного самовизначення із загальним життєвим самовизначенням особистості, впливів на особистість навколишнього соціального середовища, професійного становлення і необхідність активної життєвої позиції людини. Це є поштовхом для залучення механізмів загального і професійного саморозвитку з метою ефективного виконання професійних функцій та обов'язків. Роль визначення магістрантом педагогічного профілю своєї професійної ідентичності зростає, оскільки остання є однією з важливих умов професійного розвитку особистості, її самопізнання і самовдосконалення у професійній діяльності, професійній реалізації, творчій спрямованості і продуктивності.

Варто зазначити, що у процесі формування готовності магістрантів педагогічного профілю до професійного саморозвитку крім самодетермінації і самоідентифікації (у тому числі професійної самоідентифікації), важливе місце посідає саморефлексія. Саморефлексія – відображення людиною за допомогою своєї психіки самого себе у різних аспектах. Часто використовується як синонім рефлексії, але на відміну від саморефлексії, рефлексія – поняття більш загальне, означає відображення не тільки себе, але і ситуації, в якій перебуває індивід, інших людей і ін., тобто йдеться про характерну здатність психіки «відображати». Людина як істота розумна має здатність не тільки відображати ті чи інші явища, а й відображати своє відображення.

Існує зв'язок між рівнем вираженості власної компетентності і ефективністю виконуваної діяльності: за умови високо вираженого почуття власної компетенції ефективність професійної діяльності зростатиме; в умовах зі слабо вираженим почуттям власної компетенції ефективність професійної діяльності буде знижуватись. Компетентність як результативно-діяльнісна характеристика освіти представлена готовністю до цілепокладання, оцінювання, дії та рефлексії, передбачає досвід самостійної діяльності на основі універсальних знань [5]. Встановлено, що ефективність формування професійної компетентності майбутнього фахівця залежить від рівня сформованості таких особистісних якостей, як мотивація досягнення успіху, самооцінка, суб'єктивний локус контролю. Виявлено, що студенти, які внутрішньо мотивовані, потребують меншого контролю. За зовнішньої мотивації контроль виступає як рушійна сила на шляху подолання труднощів, як метод підвищення самооцінки, збільшення самостійності. Високий рівень самооцінки означає гнучкість у перебудові своєї

поведінки у відповідь на успішні (неуспішні) результати своєї діяльності і пов'язана з самоефективністю. Чим вищий її рівень, тим більше студент докладает зусиль для досягнення поставленої цілі і прояву наполегливості [6].

З огляду на вищезазначене, доходимо попереднього висновку, що педагогічний процес завдяки індивідуальному підходу і творчому ставленню дозволяє створити зовнішні та внутрішні умови для загального і професійного саморозвитку студента. Зовнішні стають стимулом, першим кроком на шляху до саморозвитку і впливають на створення внутрішніх умов.

Виокремлено наступні особливості формування готовності до професійного саморозвитку магістрантів педагогічного профілю у вищих навчальних закладах:

- врахування багатогранності індивідуальних особливостей людини, враховуючи вікові особливості і тенденцію збільшення віку магістрантів педагогічного профілю вищих навчальних закладів;

- створення відповідного інформаційно-освітнього середовища як складової комплексної програми діяльності вищого навчального закладу на засадах інтегративності, міжпредметних зв'язків, опори на мотиваційну сферу майбутнього викладача;

- формування умотивованого бажання до майбутньої педагогічної діяльності;

- забезпечення особистої траєкторії професійного розвитку майбутнього педагога через індивідуально-особистісний підхід і розвиток творчого потенціалу;

- сприяння і корегування процесу професійної самоідентифікації магістранта педагогічного профілю через самопізнання, самоаналіз і самовизначення;

- безперервне формування цілісної системи професійних знань, умінь і навичок згідно ринку праці (уміння грамотно працювати з інформацією, вміння синтезувати у якісно нову інформацію, вміння оцінювати її для майбутньої професійної діяльності);

- стимулювання зростання готовності до професійного саморозвитку і самовдосконалення, на засадах постійного зростаючого особистісного і професійного потенціалу (самостійно підвищувати процес здобуття знань і формалізації його на основі індивідуалізації саморозвитку майбутніх фахівців;

- удосконалення професійної компетентності, кваліфікованої діяльності, неперервної самоосвіти протягом життя (інтеграції інформаційних об'єктів і технологій, нових педагогічних інновацій, методик у систему освіти майбутніх фахівців, що забезпечить розвиток і саморозвиток майбутнього фахівця у освітньому середовищі.

Магістрант педагогічного профілю, що має на меті досягти гідного професійного рівня, повинен працювати над підвищенням рівня своєї професійної компетенції.

Таким чином, формування готовності майбутніх викладачів вищих навчальних закладів до професійного саморозвитку зумовлює якість професійної освіти, дає можливість моделювати та створювати оптимальні умови для формування мотивації і рефлексії, які направлені на зростання і удосконалення професійного рівня майбутнього педагога. Процес формування готовності магістрантів педагогічного профілю до професійного саморозвитку у вищих навчальних закладах передбачає створення відповідного інформаційно-освітнього середовища, розгляду процесу професійної підготовки як невід'ємної складової комплексної програми діяльності вищого навчального закладу на засадах інтегративності, міжпредметних зв'язків, опори на мотиваційну сферу майбутнього викладача.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаємо у визначенні мети, структури та змісту алгоритму взаємодії викладача і студентів, що дозволяє сформуванню готовності майбутнього педагога до саморозвитку.

Література:

1. Великий психологічний словник / під ред. Б. Г. Мещерякова, В. П. Зінченко. – М. : Прайм – ЄВРОЗНАК, 2003. – 672 с.
2. Власенко А. С. Некоторые вопросы воспитания студенчества на современном этапе / А. С. Власенко. – М. : Издательство «Знание», 1987. – 169 с.

3. Волкова Н. П. Педагогіка : посіб. для студ. вищих навч. закл. / Н. П. Волкова. – К. : Видавничий центр «Академія», 2003. – 576 с.
4. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривоноста ін. [за ред. І. А. Зязюна]. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с.
5. Ищенко Т. В. Место студенчества в социальной структуре общества. / Т. В. Ищенко. – Томск : Издательство «Феникс», 1970. – 243 с.
6. Іщук В. Україна: проблема престижності та ідентичності (Масова комунікація і культура як суб'єкти формування громадської і національної свідомості)/ В. Іщук. – К. : Смолоскип, 2000. – 89 с.
7. Коваль Т. І. Підготовка викладачів вищої школи: інформаційні технології у педагогічній діяльності : навчальний посібник / Коваль Т. І., Сисоєва С. О., Сущенко Л. П. – К. : Вид. цент КНЛУ, 2009. – 380 с.
8. Ложкін Г. Професійна ідентичність в контексті маргінальної поведінки суб'єкта / Г. Ложкін, Н. Воляннюк // Соціальна психологія. – 2008. – № 3. – С. 123-130.
9. Реан А. А. Социальная педагогическая психология : учеб. пособ. для психологов и педагогов / А. А. Реан, Я. А. Коменский. – СПб. : Питер, 2001. – 416 с.
10. Слостенин В. А. Педагогіка : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Слостенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов [под ред. В. А. Слостенина]. – М. : Издательский центр «Академия», 2002. – 576 с.
11. Словник української мови : в 11 т. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. – К. : Наукова думка, 1970–1980. – 916 с.
12. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посібник. / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.
13. Richard M. Ryan and Edward L. Deci [Електронний ресурс] :Contemporary Educational Psychology 25, 54–67 (2000). – Режим доступу : <http://www.idealibrary.com>.

Федченко Ю. А.

ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА ФОРМИРОВАНИЯ ГОТОВНОСТИ МАГИСТРАНТОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ПРОФИЛЯ К ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ САМОРАЗВИТИЮ В ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ

Статья посвящена исследованию теоретических основ проблемы формирования готовности к профессиональному саморазвитию магистрантов педагогического профиля при обучении в высших учебных заведениях. Выделено сущностную характеристику понятий «готовность к профессиональному саморазвитию», «профессиональная идентичность», «профессиональная же идентификация». Рассмотрена проблема личностного и профессионального саморазвития магистрантов педагогического профиля, с учетом особенностей, в условиях перехода к динамической ступенчатой подготовки специалистов, внедрение современных подходов к интеграции высшего образования и науки в процессе подготовки магистров. Рассмотрены подходы относительно условий формирования готовности к профессиональному саморазвитию в вузе.

Ключевые слова: профессиональное саморазвитие, профессиональное самоопределение, самоактуализация, самодетерминация, саморефлексия, педагогическая идентичность, профессиональная самоидентификация, самоанализ, самоконтроль, самомотивация.

Fedchenko Yu. A.

FEATURES OF FORMATION OF MASTERS' PEDAGOGICAL PROFILE FOR PREPAREDNESS PROFESSIONAL SELF-DEVELOPMENT IN HIGHER EDUCATION

The theoretical foundations of the problem of formation of masters' pedagogical profile for preparedness professional self-development in higher education are examined in the article. The problem of personal and professional self-teaching of masters' pedagogical profile in the transition to dynamic speed training is examined in the article. The author proves the necessity of modern approaches introduction in masters' preparation of higher education and science.

The formation of professional qualities of the future teacher involves the formation of their capacity not only for professional development but also for self-development. The formation of masters' pedagogical profile involves forming the capacity for self-development and professional-development.

This ability facilitates the mastery of professional knowledge, allows orienting in a variety

of scientific areas, innovative technologies and education activities, generates forecasting skills the development of educational situations and masters the techniques of teaching pedagogical subjects.

The preparedness to self-development is closely connected with the process of self-improvement, professional self-development and creative approach of mastering traditional knowledge. It is considered the main characteristics of such concepts as «readiness for professional self-development», «professional identity» and «identification». The author gives the definition of such concepts as «professional identity», «self-determination» and «introspection».

It is studied conditions of development of masters' pedagogical profile for preparedness professional self-development in higher education.

Keywords: professional self-development, professional self-determination, self-actualization, self-determination, self-reflection, teacher identity, professional identity, self-awareness, self-control, self-motivation.

Рецензент: Кузьменко Ю.В.

УДК 378.147

Хом'юк В. В.*

ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ МАТЕМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНЖЕНЕРІВ

У статті розглянуто етапи формування математичної компетентності майбутнього інженера, яка пов'язана зі стрімким розвитком інформаційних технологій, програмного забезпечення, з появою нових галузей професійної діяльності й недостатньо ефективною системою професійної підготовки спеціалістів. Автором охарактеризовано кожен із визначених етапів (діагностично-актуалізаційний; мотиваційно-пошуковий; системно-узагальнюючий; діяльнісний; оціночно-корегувальний), які лежать в основі досліджуваного процесу формування математичної компетентності, що є важливим структурним компонентом професійної компетентності майбутнього інженера та побудовано структурну схему процесу формування математичної компетентності, яка систематизує процеси та етапи її формування.

Ключові слова: компетентність, майбутній інженер, математична компетентність, етапи формування математичної компетентності.

Підготовка майбутнього фахівця до виконання ним посадових обов'язків – складна, багатогранна проблема, успішне розв'язання якої залежить від зусиль скоординованої фахової підготовки. Світові тенденції глобалізації економіки, постійні технологічні зміни потребують модернізації системи професійної підготовки майбутніх інженерів, спрямування її на формування національно свідомих, професійно підготовлених на рівні світових стандартів, ініціативних, конкурентоспроможних, із високим рівнем інтелектуального розвитку і творчих можливостей, здатних до плідної, продуктивної праці фахівців.

В умовах модернізації освітнього простору істотної ваги в становленні сучасного типу особистості набуває «концепція компетенції». Саме тому, найважливішим завданням сучасної освіти є її переорієнтація на визначення компетенцій, що забезпечують якість освіти, адекватну вимогам часу.

Формування математичної компетентності майбутнього спеціаліста розглянуто в працях С. Ракова, Л. Зайцевої, В. Поладової та ін. Особливе значення для обґрунтування теоретичних аспектів сучасної професійної математичної підготовки мають праці Г. Бевза, М. Бурди, М. Шкіля, Н. Шунди та ін. Питання, розглянуті у даних наукових працях, стосуються проблеми формування професійно-математичної компетентності фахівців різного профілю у ВНЗ.

© Хом'юк В. В.